

ACC. N:R. M. 6985 :1-17.

Landskap: Småland
Härad: Kinnared
Socken: Jät, Kallvik
Uppteckningsår: 1940
Upptecknat av: Jenny Danielsson
Adress: Knutsagård, Jät.
Berättat av: mig självt
Född år 1880 i Kallvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gärdesgårdar. (Etn. II:41.)

Ansökan
3

ACC. N:R M 6985:1.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Lenny Danielsson

Härad:

Vimmerby

Adress:

Penultsagård gård

Socken:

Gård, Hålsjö

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i Gralprvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Frågelistor för Atlas över Svensk folkhälsa
Etnologiska avdelningen
Sektion II: Byggnadsformer och detaljer.

Listor 41. Gårdsgårdar.

Et. II: 41.

1. A-B. Ortsbestämningar.

Den ort som jag nu tänker att behandla
är både ifrån Träsklinge i Gralprviks socken
ty där är jag född och vistats tills jag fylt
21 år, och även orten här ifrån gård som
jag bott sedan 1902 och även nu bor.
Sacknarna är frastorat ihop, och sedan att
"gär gäsgårda" (gårdsgårdar) är någorlunda
detsamma bara det att de använder foto

Skriv endast på denna sida!

2

ACC. N:R

M. 6985:2

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielson

Härad:

Finneröd

Adress:

Finkelsgård gård

Socken:

Gård, Kålsvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880

Kålsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

inte samma slags gårdsgårdar.

L. O. B. Personbestämningar.

De personer som utförde arbetet "gårdsgårdar" var bonden själv (ej den rike bonden) hans son, hans söner, hans dräng, hans torpare, och där ej sådana fanns så lejdades det en gammal gubbe som var en van gärdare ty om en gårdsgård sattes upp ordentligt så stod den i 20 år men det var från skogbevararen mark från lösare jordmän stod den ej så länge. En van gärdare gärdade femti par om dagen det utgjorde en tjugufem - tretti famnar d' tog betalt i famnavis men det kan jag ej ge upplysning om på

Skru endast på denna sida

3

ACC. N:R

M. 6985:3.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Lenny Sanicluon

Härad:

Kimmerdald

Adress:

Fenstargård Jät

Socken:

Jät, Halvsvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i

Halvsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3. A. De gårdesgårdar som användes var
färgårdsgård "Marajöaskå" "Skängseljöas-
kå" "Länkajöaskå" "Osajöaskå" gårdesgårdar
av sten de kallades för "stemma" stemmu-
rar "halvjöaskå" (halvgårdsgård med ås-
gårdsgård övert).

B. Färgårdsgården användes i hagarna
emellan betesmarkarna den kallades för
"rågöng" (rågäng) skifte emellan var bonden
färgårdsgård gårdes både med tre frar
och två frar vidjor, och med en "bajstake"
även kallad för "stötake" vid varje staka-
par också med klunna trär av gran eller
fur, vidjorna gjordes av gran grenar fort

Skriv endast på denna sida!

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Samuelson

Härad:

Timmerwald

Adress:

Skretsgård gård

Socken:

Gård, Kålsnäs

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i Kålsnäs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

som högs på unga granar. Gärde di
tidigt på våren så fick di göra upp en
eld i skogen och värma dem innan di
kunde vridas. Ty alla vridar måste vridas
innan di kunde användas det tillgick så
att di satte vridan på näst sista staka-
verket och vrid om den där.

Skrångselgårdsgård sattes upp omkring
"brånar" (Svedjeland) omkring hyckor (ett
stycke jord som var odlat i en hage eller i
ett ånggård) en skrångselgård gick lätt
och fort att sätta upp om den stod i
snor och söder så sattes det först ner en
stake i gården i vest sen lades det en fort

5

ACC. N:R.

M. 6985:5

Landskap:

Småland

Härad:

Tinnaröd

Socken:

Gät, Kallvik

Uppteckningsår:

1940

Upptecknat av:

Jenny Jonsson

Adress:

Länsgård Gät

Berättat av:

M. Sjöström

Född år

1880 i Kallvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Träa på den sen sattes en stake ned i 'öst och en träa på den, en i 'vest och en träa på den, också undan för undan till den blev färdig.

6. Länsgårdsgård ären kallad för "åsa-gård" till den sattes det upp ett stake par med stöake i vartannat par och den gärdes med tre riddor och på varje riddor lades en ås helt runda, men klyvda kunde också användas. En sådan gärdsgård användes till stängsel omkring en pärlhage omkring som föret nämnts en lycka i hagarna eller i ångarna, där den mest användes var omkring backstugan forts

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6985:16.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielsson

Härad:

Tinnerwald

Adress:

Tjutsdård Gät

Socken:

Gät, Kallvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i Kallvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

där det lilla "kallgäslanget" (Trädgårdslanget) var odlat. Även omkring Torpstugan och den odlade lyckan fick man se "asagääsgonn". Torgårdsgård sattes även upp ett vägar-
na stängsel så inte djuren kom ut på vägen på samma gång så blev det ju många grunder eller som det sades "le" i min hemort ifrån södra ändan på Bläck-
linge till Trälskaga ungefär 5 kilometer var det 28 grunder så de gamle gubbarna visste nog vad det ville säga att hålla "pre" (hålla gårdsgården). Av de gamla har jag hört en saga om en dräng som bonden skickade ut en dag till att gåra, när han forts

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6985:7

Landskap:

Småland

Upptecknat av

Jenny Danielsson

Härad:

Trinnervald

Adress:

Rennäsgård gård

Socken:

Gård, Kallsvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i

Kallsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kom hem första kvällen frågade bonden honom hur det hade gått, och sade han i dag har jag stått att i ordning i morgon skall det gå bättre. När han kom hem andra dagen sade han ja, husbong då gick inte bra i da hellå på nå ja hade satt upp fem pra så kom hingastubongens honn a sprang kom tre pra så nu ä då bara tvåa igen, en bra gärare.

För att tala om stummarar så får jag önn gå till Kallsvik ty folk säger att Kallshaga by är den stumrikaste plats i Trönöbergs län och tillika den ältä i seder och bruk där har di stummarar till stängsel omkring sina pra

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Upptecknat av Jenny Danielsson

Härad: Finneröd

Adress: Finneröd Jät

Socken: Jät, Finneröd Berättat av: mig själv

Uppteckningsår: 1940

Född år 1880 i Finneröd

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

åkrar och gården och båda sidor om byvägen di är upplagda, olika typer somliga väl upplagda, och en tre alnar breda på en del ställen, somliga ihopkastade har som helst, på en del ställen där stenmar tjénar som gärdsgård och där den är låg där sätter di ner ett stakaplar i stummen och sen lägger en ås över där, den som inte har tillgång till åsar kaggas ner enebaskar och lägger på det. Ett annat stängsel som användes mycket här på 1800-talet var halorner även kallad halogårdsgård den brukades mycket som stängsel omkring trädgårdarna eller som di sade fort

Landskap:

Småland

Härad:

Kinneröd

Socken:

Jät, Kallsvik

Uppteckningsår:

1940

Upptecknat av:

Jenny Danielson

Adress:

Knutsgård Jät

Berättat av:

mig själv

Född år

1880 i Kallsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"kallgoun", den såg så ut det lades en
jennu fin stenmur i ytterkanten knapt
två alnar hög inåt gjordes den "aostantä"
(den lades i slint) den fylldes det på med
jord över sedan blev den gräsbevuxen
och de som älskade blommor planterade
Tåtlök ibland gräset det var ett mycket
vanligt stängsel omkring husen här på or-
ten. Den brukades endast till brädgårdsstäng-
sel. Vad som inte frågas efter i listan
men som användes och brukas här nu var
bonde är "ännagaora" (ändan på en gårdes-
gård) där den går som rågång emellan
två ågor och slutar vid en sjö porto

Skriv endast på denna sida!

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielsson

Härad:

Trinnevald

Adress:

Tennsagård gård

Socken:

Gård, Kallvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880

i

Kallvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Där den riktiga gårdesgården slutar vid
 en sjö så räcker blet inte med den till
 fre för kreaturen då får di sätta ut stoka-
 par i sjöbottnen och lägga långa åsar på
 dem. Här som är grunt vatten kan di få
 göra ut två hundra famnar ut i sjön, det
 är när det är torra somrar sådan sjöbotten
 har vi här i gård. Det var inte nog med
 att göra på våren di skulle även "frea
 fria opp" (läga alla gårdesgårdar) som fallit
 ner under vintern det skulle göras innan
 djuren släpptes på sommarbete.

Det som jag nu nedskrivit här, är som det
 var i min barndom och ungdom och som forts

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6985 : 11.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielsson

Härad:

Trimmared

Adress:

Edutsagård gård

Socken:

Gård, Kalsvik

Berättat av:

mig själv

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880 i

Kalsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gärdesgårdarna då såg ut, jag är född av bondfolk så jag har sett hur de gårdes och har själv varit med och varit både stakar och träar, nu finns det inte många gårdesgårdar kvar ty nu sätts det upp stängsel av taggtråd. Di unge som nu växer upp kan inte göra en gårdesgård.

4. A. De gårdesgårdar som användes samtidigt var pergärdesgård som såg ut emellan ågarna och även som stängsel utmed vägar, skrängsgärdesgård brukades omkring svedjeland och omkring lyckor i hagar och gårdar. Länkgärdesgård brukades omkring pårastigar och även omkring som nämnts lyckor på

Skru endast på denna sida!

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Danielson

Härad:

Tinnervald

Adress:

Knutsgård gård

Socken:

Gård, Halpsvik

Berättat av:

mig sjelf

Uppteckningsår:

1940

Född år

1880

i Halpsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stenmurarna brukades som stängsel mest omkring den odlade jorden ty där har stenarna brutits upp. Halvgårdsgård samma som halvstenmur den brukades som stängsel omkring heusen och trädgårdarna.

B. Se gårdsgårdar som jag här har skrivit om svar de vanliga här på orten.

C. Se de övriga voro inga som brukades här endast de som jag skrivit om.

5. c) Paragårdsgård stenmurar och halvstenmur, en väl gård paragårdsgård stod i tjugo år, stenmurarna står i många mans åldrar skrämselgårdsgård och lankgårdsgård är mera tillfällig och kan flyttas från fort.

Skriv endast på denna sida!

13

ACC. N:R M 6985:13

Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielsson
 Härad: Trinnerwald Adress: Knektagård Gät
 Socken: Gät, Kallvik Berättat av: mig själv
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Kallvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det ena stället till det andra.

B. Lenna period avses nog före 1850-talet ty jag hörde di gamle tala om när gäbbarna gårde och det var nog likadana då men perioden räckte till omkring 1910.

C. När den ena eller andra stängseltypen infördes i orten kan jag inte ge upplysning om men säkerligen är di gamla ty när alla bönderna i en by hade hazas gemensamt så gärdades det nog bestanta gårdsgårdar.

D. Om det inträdde en förändring i stängslet omkring 1850-talet har jag ej hört. Men omkring 1920-talet började de att taga ner trägårdsgårdarna och sätta upp port

14

ACC. N:R M. 6985 : 14
 Landskap: Småland Upptecknat av: Jenny Danielsson
 Härad: Kinnared Adress: Knutsgård, Jät
 Socken: Jät, Kalmarvik Berättat av: sig själv
 Uppteckningsår: 1940 Född år 1880 i Kalmarvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Taggträden åtminstone här på orten.

b. a. Som meddelare och upptecknare här på orten finns ingen mer än skomakare August Strömberg som är meddelare till Uppsala arkiven, också jag själv som har varit meddelare och upptecknare sedan 1931 till landsmålsarkivet i Lund och till hembyggsföreningen i "Växiö" och till folkminnesarkivet i Lund.

b. Specialforskare känner jag ej till.

Jät i november 1940

Jenny Danielsson.

Skriv endast på denna sida

ACC. N:R

M. 6985:15

Landskap: Småland

Upptecknat av: Jenny Samuelson

Härad: Linnaröds

Adress: Luthersgårds gård

Socken: Gårdsby, Färdövik

Berättat av: mig själv

Uppteckningsår: 1940

Född år 1880 i Färdövik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Härmed meddelas särskilt från Färdövik
i Färdövik, det användes inte samma slags
gårdsgårdar där som här i Gårdsby. Gårdes-
gårderna gärdes där endast med två ridjor
och då blev heller inte gårdsgården så
hög. På Färdövik fanns endast lövskog så de
fick köpa graneridjor, och då grävades det på
dem, till alla gårdsgård brukades ridjor av
björk och de höll inte mer än i två år. De
meste gårdsgårdarna där var stummaras ty
det fanns got om sten på öv.

Gårdsby, November

Jenny Samuelson

Skriv endast på denna sida

2

ACC. N:R.

M. 6985:17.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Jenny Sanvidsson

Härad:

Timmerwald

Adress:

Knektagård gård

Socken:

Gård, Kallsvik

Berättat av:

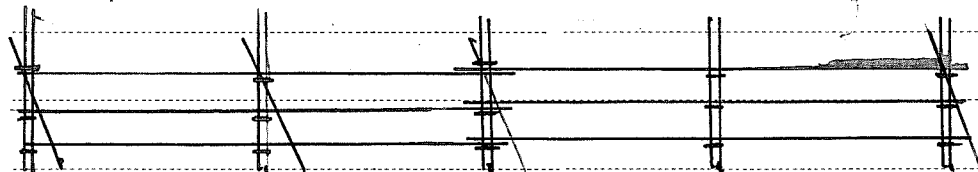
min syster

Uppteckningsår:

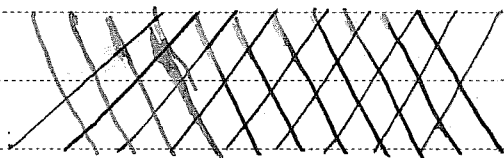
1940

Född år

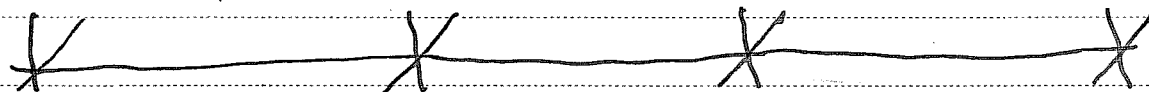
1880 i Kallsvik

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Länthögårdsgård

Skäringselgårdsgård

"Ännagården"

(Ännagårdsgård)